

FENT CAMÍ AMB JERONI MUÑOZ

Tot i que els historiadors de la ciència tractem sempre de fugir de l'ús banalment exemplaritzant de la història del coneixement, no per això hem de negar la seua important funció social al costum de mantenir la memòria dels científics mitjançant l'homenatge públic. Precisament per açò potser siga bo estendre l'experiència del contacte amb els científics d'altres èpoques fins i tot a aquelles persones que, tot i reconeixent el valor de la pràctica científica pretèrita, no s'hi senten particularment atretes. Podem tractar de copsar el seu sentit fent ús del poder d'evocació que té l'experiència de compartir l'espai, ja que no el temps, amb aquells personatges que orientaren la seua vida a descobrir els secrets de la natura.

Molts professors i investigadors de la Universitat de València desenvolupen les seues tasques a l'edifici d'investigació Jeroni Muñoz, situat al campus de Burjassot. Un cas evident d'homenatge públic, i ben merescut, va ser donar el nom d'un il·lustre catedràtic valencià del segle XVI —astrònom, matemàtic, geògraf, hebraïsta i hel·lenista— a un lloc on es fa ciència. És difícil, però, que aquest edifici ens pugua evocar amb suficient intensitat la tasca del personatge. Per això, us propose una passejada per algunes contrades que sabem que van ser trepitjades per Muñoz en el curs de les seues recerques. Heu d'anar, primer, al pla de Nieva, als Serrans, on radica el poble nou de Benaixeve. Passat el poble, i on fina la carretera, trobareu una ermita, deliciosament *kitsch*, dedicada a Sant Isidre. Just en aquell punt podeu agafar un camí que us conduirà, per pinedes de pi blanc i camps en diferent estat de manteniment, i que us permetrà visitar cases ara abandonades, testimonis d'una intimitat major dels humans amb el camp, fins al cim de l'Atalaya, ja en terme municipal de Xelva. No patiu per l'orientació, perquè el camí, que acaba sent un viarany gairebé imperceptible, està perfectament assenyalat amb les marques blanques i grogues dels senders de xicotet recorregut. Aquest, en concret, és el PR V-114, de la senyalització del qual ha estat responsable el Centre Excursionista de València. Fora d'un parell de costeres, especialment al tram final d'ascensió, quan hem

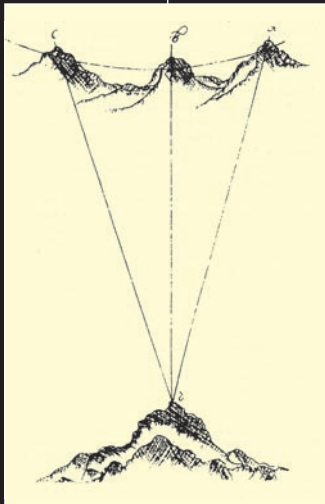
de vèncer el desnivell entre l'ample i solemne coll de Nieva i l'estret i espectacular coll de l'Atalaya, el camí no és especialment exigent. Quan arribeu al cim, podreu contemplar al nord una ampla panoràmica dels Serrans, amb el Java-lambre al fons. A llevant, darrere de les muntanyes immediates, la llunyana mar. Pel ponent, dominen les serres castellanès. I a migjorn, la serra del Negrete, a la Plana d'Utiel, de la qual ens separa el bellíssim altipla de Villar de Tejas, l'observació de la qual permeté a Muñoz donar una explicació accessible al difícil i confús teorema 57 de l'*Òptica* d'Euclides, que tracta d'explicar l'aparença circular que ofereixen certes disposicions d'objectes que des d'altres punts de vista es revela que no formen corbes.

Muñoz, realment, havia passat per aquestes muntanyes serranes amb ocasió dels seus estudis sobre la geografia del Regne de València. Però d'aquesta experiència tragué l'exemple òptic al·ludit, recollit en dues versions manuscrites d'uns comentaris seus a la citada obra euclidiana, fetes per uns deixebles. Fins i tot tenim una il·lustració al respecte, que ens mostra el traçat de les visuals

des de l'Atalaya als tres cims principals de la serra del Negrete. És un bell exercici adonar-se de l'aparença còncava de la serra, la qual, com ens revela ara el mapa, i com podem comprovar des del poble de Sinarques —així ho va fer Muñoz—, mostra els seus cims alineats.

Poc més de dotze quilòmetres per sentir-se un geògraf i matemàtic del XVI. Per cert, que en alguns llocs hem pogut veure que el PR V-114 du per nom "Nicola Primitiu". Costaria molt posar-li el nom del bibliòfil a qualsevol altre sender —de candidats, n'hi hauria de més adients— i rebatejar-lo com "Jeroni Muñoz"? Ai, les diferències de popularitat entre científics i uns altres estudiosos...! Ho deixem ací.

JESÚS IGNASI CATALÀ GORGUES

Visuals traçades des de l'Atalaya a tres cims de la serra del Negrete, que il·lustren el teorema 57 de l'*Òptica* d'Euclides. (De la còpia manuscrita dels *Comentaris* de Muñoz, realitzada per Francisco Juan Rubio i conservada a la Bayerische Staatsbibliothek.)

SOBRE LA FIGURA DE MUÑOZ

NAVARRO, V.; E. RODRÍGUEZ GALDEANO (1998): *Matemáticas, cosmología y humanismo en la España del siglo XVI. Los "Comentarios al segundo libro de la 'Historia natural' de Plinio" de Jerónimo Muñoz*, València, Instituto de Estudios Documentales e Históricos sobre la Ciencia (UV-CSIC).

SOBRE EL PR V-114

Guia Senda Verda. Senders de la província de València (2003): València, Conselleria de Medi Ambient.